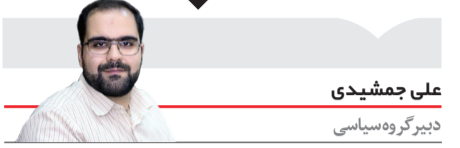

۷ میلیارد دلار از دارایی‌های ایران در کره توقیف شده، برخی مدعی توافق برای بازگشت این پول‌ها از طریق واردات کالاهای بشر دوستانه شده‌اند

پنجه در پنجه آمریکا در بن بست سئول

علی جمشیدی

دبیر گروه سیاسی

چند ماهی است که چالش سیاسی و اقتصادی میان ایران و کره جنوبی بالا گرفته؛ چالشی که موضوع اصلی آن تبعیت سئول از سیاست‌های خصمانه و تحریم‌های یکجانبه ایالات متحده علیه ایران است و این موضوع متحصرا باعث شده حدود هفت میلیارد دلار از پول‌های ما در بانک‌های کره جنوبی بلوکه شود. این ارقام مربوط به هزینه فروش نفت و معیانات گازی به کره جنوبی در دوران اجرای برجام است؛ ایامی که کره به صورت روزانه و میانگین حدود ۲۸۰ هزار بشکه واردات از ایران داشت. گفته می‌شود بخش عمده از این پول در بانک ملت کره و بخشی هم در بانک ووری بلوکه شده است. این دومی البته همان نهادی است که چندی پیش با وجود اینکه پول‌های ایران را گروگان گرفته و البته از آن استفاده می‌کند، خواستار پرداخت هزینه نگهداری از جانب ایران برای ذخیره این پول‌ها در کره جنوبی شده بود.

نکته مهم اینکه در زمان فقدان تحریم‌های آمریکا، سطح تجارت خارجی ایران با کره سالیانه حدود ۱۷ میلیارد دلار بود که چند برابر رقم بلوکه‌شده کنونی در سئول است. حتی سال گذشته و با وجود تحریم‌های ایالات متحده، سفیر کره جنوبی در ایران اعلام کرده بود مبادلات دو کشور باید به ۲۰ میلیارد دلار در سال ارتقا پیدا کند.

کره‌ای‌ها چه می‌گویند؟

دولت کره جنوبی به بهانه اینکه در هم‌تندگی اقتصادی ویژه‌ای با ایالات متحده دارد و حتی بخشی از سیستم بانکی این کشور با پیچیدگی‌های فنی خاصی با سیستم مالی در ایالات متحده گره خورده، اظهار می‌کند امکان بازگشت پول‌های بلوکه‌شده در این کشور وجود ندارد و مادامی که کاخ سفید اجازه آن را صادر نکند، کره جنوبی از هرگونه اقدام موثر در این زمینه عاجز است. البته سوالی که در این میان مطرح می‌شود این است که اگر کره‌ای‌ها امکان بازپرداخت نقدی این پول را ندارند، آیا امکان تهاجر، انتقال پول به کانال‌هایی مانند کانال سوئیس یا حتی استفاده از آن برای صادرات اقلام بشردوستانه مانند محصولات کشاورزی هم وجود ندارد؟

این موارد و موضوعاتی شبیه اینها دستور کار مذاکرات متعددی است که از سال ۹۷ و با بازگشت تحریم‌های یکجانبه آمریکا علیه ایران میان سئول و تهران برقرار شده و البته هنوز هم به نتیجه نرسیده است. کره‌ای‌ها که مانند دوره قبلی تحریم رفتاری منطبق با خواست آمریکایی‌ها دارند و نعل‌نعل آن چیزی که کاخ سفید دیکته می‌کند را به اجرا می‌گذارند، در مذاکرات خود با مقامات دیپلماتیک و نمایندگان بانک مرکزی تنها صادرات برخی اقلام دارویی را به‌عنوان تنها امکانی که آن هم به‌صورت بسیار ضعیف و حداقلی می‌تواند بخشی از دارایی‌های ایران را برگرداند، مطرح کرده‌اند و از امکان پذیر بودن دیگر مسیرها سر باز زده‌اند؛ مساله‌ای که نشان می‌دهد علاوه بر تلاش‌های ایالات متحده کره‌ای‌ها هم شیطنت کرده و به اصطلاح بدشان نمی‌آید از آب گل‌آلود ماهی بگیرند و از این فرصت استفاده کنند تا بخش بزرگی از مطالبات خارجی ایران که در بانک‌های کره مسدود شده را نگه داشته و بزرگردانند.

اظهارات کره‌ای‌ها به چه میزان منطبق با واقعیت است؟

ماجرای نسبت کره با آمریکا به هیچ‌عنوان تک‌بعدی نیست و بربرسی آن حداقل در سه وجه امنیتی، سیاسی و اقتصادی قابل پرداخت است.

بعد از جنگ جهانی آمریکا یکی‌ها به‌نوعی مسئولیت تأمین امنیت کره جنوبی به‌ویژه در برابر تهدیدات همسایه شمالی این کشور را برعهده گرفتند و سرنوشتی را که برای برخی کشورهای دیگر منطقه

رقم زدند، برای کره جنوبی هم پدید آوردند. ایجاد چندین و چند پایگاه نظامی با هزینه دولت مرکزی در کره جنوبی و استقرار قریب به ۳۰ هزار تفنگدار آمریکایی در این پایگاه‌ها، گویای این تسلط سنگین و بی‌چون و چرای آمریکا بر وجبه‌وجوب خاک کره جنوبی است. این موضوع حالا سال‌هاست به یک چالش اجتماعی در کره هم تبدیل شده و حتی همین اخبار را درخواست دولت آمریکا برای پرداخت هزینه‌های بیشتری از سوی دولت کره برای این استقرار، چالش جدید هم با اعتراضات عمومی شکل گرفت. آمریکا در پاییز گذشته از دولت کره جنوبی درخواست کرد که هزینه سالانه نظامیان را که اکنون ۸۹۰ میلیون دلار است به پنج میلیارد دلار افزایش دهد، همین مساله باعث شد اعتراضات گسترده‌ای در کره جنوبی علیه حضور نظامی آمریکا در این کشور شکل بگیرد که البته نتیجه خاصی در پی نداشت.

اما این حضور نظامی نتیجه دیگری هم در روابط دو کشور دارد و آن تبعیت نظام سیاسی کره از منویات آمریکا در موضوعات مختلف بین‌المللی است، به‌گونه‌ای که خیلی‌ها نظرات دولت کره در موضوعات خاص بین‌المللی را نسخه دوم نظرات دولتمردان کاخ سفید می‌دانند و برای آن هم یک شاهد مثال مهم یعنی مساله روابط با ایران عنوان می‌کنند.

موضوع دیگر اما مساله اقتصادی است. علاوه بر در هم‌تندگی سیستماتیک اقتصاد کره جنوبی با نهاد‌های حقوقی و مالی در آمریکا، در جریان یکی دو بحران اقتصادی در سال‌های اخیر مانند همین ماجرای اپیدمی کرونا، شدت وابستگی کره‌ای‌ها به آمریکا با فرمولی که حاصل همان روابط گذشته است قدری بیشتر شده و حالا آمریکا اختیارات کمتری را برای مدیریت اقتصاد در دست کره‌ای‌ها باقی گذاشته است. از این‌رو می‌توان گفت هر سه عامل امنیتی، سیاسی و اقتصادی موانعی برای تداوم همکاری کره با ایران هستند، هرچند در مساله اقتصادی نکات دیگری هم وجود دارد که باید ذکر شود.

تجارت یک طرفه‌اش خوب است

کره‌ای‌ها تنها در سال ۹۸ حدود ۱۵ میلیون و ۴۰۰ هزار دستگاه گوشی تلفن همراه به ایران صادر کردند؛ آماري که نشان می‌دهد تنها واردات موبایل از کره جنوبی حدود ۳ میلیارد خرج روی دست ایرانی‌ها در سال ۹۸ گذاشته و کره‌ای‌ها را وارد یک تجارت بسیار پرسود کرده است. این رقم حدود نیمی از طلب ایران بابت صادرات نفت و معیانات گازی به کره و بلوکه شدن پول آنهاست. در این میان برند سامسونگ همچنان با حدود ۵۵ درصد بیشترین سهم بازار موبایل کشور را در اختیار دارد. نکته دیگر هم اینکه این ارقام منهای واردات دیگر اقلام تولید کره از جمله لوازم خانگی و خودرو به ایران است.

از این‌رو مهم‌ترین سوالی که با توجه به این آمار مطرح می‌شود این است که چطور این مقدار پول می‌تواند به جیب برنده‌های کره‌ای برود، اما بازگشت پول ایران ولو به تهاجر یا انتقال به کانال مالی

مورد تایید ایالات متحده مانند کانال سوئیس امکان‌پذیر نیست. این همان مساله‌ای است که گزینه شیطنت کره‌ای‌ها را تقویت می‌کند و تایید می‌کند که راه و امکان برای انتقال پول یا کالا به تهران هست، ولی سئول بنای توافق و اجرای آن را ندارد.

نشئه آمریکا برای بازی در زمین کره چیست؟

در مورد انتقال پول بلوکه‌شده ایران در کره به کانال سوئیس که پیشنهاد ما برای راه‌اندازی و قوت گرفتن آن بوده، یک نکته مهم وجود دارد که نباید از چشم دور نگه داشته شود. ایالات متحده در کوران فشار حداکثری و در ادامه تلاش برای کانالیزه کردن همان تجارت‌های محدود باقیمانده ایران با کشورهای دیگر، تلاش می‌کند از اطمینانی که در سئول حاصل کرده به‌عنوان پشتوانه برای جلوگیری یک مسیر فشار دیگر علیه ایران استفاده کند. آمریکایی‌ها در ماه‌های گذشته سعی کردند ایران را وارد کنند به‌جای استفاده از دلارهای کره‌ای در کانال سوئیس یا اینستکس، پول‌های موجود ایران در حساب بانک TBI عراق را به اروپا منتقل کرده و از آن طریق کالاهای بشردوستانه و مورد تایید ایالات متحده به تهران صادر کنند؛ اقدامی که علی‌الحساب فعلا با مخالفت جدی ایران همراه شده و از جانب مقامات کشورمان ولو به راکد ماندن کانال‌های مالی برای تجارت با اروپا مورد قبول واقع نشده است. اتفاقی که اگر رخ داده بود آخرین امید ایران برای باز بودن مسیرهای تجارت با خارج نیز از بین می‌رفت و حلقه محاصره می‌توانست از مسیر کانالیزه کردن روابط حیاتی اقتصادی ایران با عراق، کامل شود.

سیدحمید حسینی، دبیرکل اتاق مشترک بازرگانی ایران و عراق

آمریکایی‌ها در ماه‌های گذشته سعی کردند ایران را وادار کنند به جای استفاده از دلارهای کره‌ای در کانال سوئیس یا اینستکس، پول‌های موجود ایران در حساب بانک TBI عراق را به اروپا منتقل کرده و از آن طریق کالاهای بشردوستانه و مورد تایید ایالات متحده به تهران صادر شوند؛ اقدامی که علی‌الحساب فعلا با مخالفت جدی ایران همراه شده و از جانب مقامات کشورمان ولو به راکد ماندن کانال‌های مالی برای تجارت با اروپا مورد قبول واقع نشده است

در مورد میزان پولی که به‌ازای صادرات گاز و برق کشورمان در حساب TBI عراق قرار دارد، چندی پیش گفته است: «بیش‌بینی می‌شود حدود چهار تا پنج میلیارد دلار پولی که بخشی از آن پول صادرات برق و گاز کشورمان به عراق است و بخشی دیگر، مبالغی از مطالبات قبلی ایران در عراق را شامل می‌شود، در این حساب قرار می‌گیرد که این رقم حدودا معادل هزینه‌های یک‌سوم نیازهای کشور برای تأمین کالاهای اساسی است.»

پیگیری‌های تهران از مذاکره تا طرح ۲ فوریتی

۲۳ خردادماه بود که حسن روحانی در گفت‌وگوی تلفنی با عبدالناصر همتی ضمن انتقاد از مسدودسازی منابع بانک مرکزی ایران توسط کره جنوبی که با تبعیت از سیاست‌های ضدانسانی آمریکا و در چارچوب فشار حداکثری آنها به ملت ایران انجام شده است، به رئیس کل بانک مرکزی دستور داد با همکاری وزارت امور خارجه موضوع را از طریق سیاسی دوجانبه و مسیر حقوقی، نهادهای مالی و مجامع بین‌المللی مورد پیگیری قرار دهد. این دستور در پی همان تنش ایجادشده میان دو کشور و بی‌نتیجه بودن اقدامات ایران بود و امید می‌رفت که تلاش‌های همتی برای باز شدن این گره نتیجه‌بخش باشد که البته تاکنون نتیجه‌ای را که انتظار می‌رفت، در پی نداشته است.

در همین اثنا، اما کارشناسان در ایران پیشنهادهایی را روی میز گذاشتند تا بتوانند راهی برای فشار به کره‌ای‌ها باز کنند. از یک‌سو مجلسی‌ها وارد میدان شدند و از یک طرف طرح دوفوریتی رونمایی کردند. محسن علیزاده، عضو کمیسیون اقتصادی پیشنهاد تحریم کره‌ای‌ها را مطرح کرد و گفت: «اگر کره جنوبی به تعهداتش در مذاکرات با ایران عمل نکند و بدعهدی کند، مجلس به دنبال این است که یک طرح دوفوریتی برای ممنوعیت واردات کلیه کالاهای کره‌ای تدوین کند و مطمئن هستم با توجه به جوی که در مجلس وجود دارد، این طرح رای خواهد آورد.»

این طرح دوفوریتی که احتمالا بیشتر مربوط به واردات گوشی‌های تلفن همراه است، البته قبلا هم مطرح شده بود، اما چون مسیرهای قاچاق گوشی به کشور باز است، احتمالا اگر قرار باشد اجرایی شود باید روی رجیستری گوشی‌های تولید کره انجام گیرد و البته همزمان نیاز است که واردات گوشی از برخی کشورهای دیگر مانند چین به ایران افزایش یابد.

در این خصوص ناظران معتقدند در صورتی که بنیادست چنین طرحی هم تصویب شود باید به‌صورت موقت باشد تا امکان دادوستد با وون کره که قبلا توافقاتی درخصوص آن حاصل شده بود، همچنان تحت شرایطی مانند بازگشایی مسیر صادرات معیانات گازی ایران که کره‌ای‌ها نیازمند آن هستند، امکان‌پذیر باشد.

در مقابل این طرح برخی کارشناسان اما راه‌های دیگری را پیشنهاد کردند. گروه اول کسانی هستند که می‌گویند پیگیری‌های حقوقی و استفاده از نظام قوانین بین‌المللی اولین و موثرترین راه است. شکایت به دیوان بین‌المللی و... باید در دستور کار قرار گیرد. این

ایده البته مخالفانی هم دارد. منتقدان این طرح علاوه بر نداشتن ضمانت اجرایی معتقدند که مدت زمان طولانی برای به‌نتیجه رسیدن این فرآیندها نیاز است و عملا صبر کردن برای مدتی بیشتر از یک یا دو سال عملا کمکی به کشور نمی‌کند.

مقابله به مثل هم در میان گزینه‌هاست

گروه دوم کسانی هستند که مقابله به مثل را مطرح می‌کنند. برخی کارشناسان از بلوکه کردن اموال کره‌ای‌ها در ایران یا حتی در خلیج فارس سخن می‌گویند. این ایده البته آنچنان مورد قبول واقع نشده است، چرا که در مورد موضوع اول کره‌ای‌ها اموال زیادی در ایران ندارند که توقیف شود و درخصوص موضوع دوم هم ایجاد یک چالش حقوقی و حتی امنیتی می‌تواند برای کشور دردسرساز باشد و لذا فعلا هزینه آن بیشتر از سود احتمالی است. گروه سوم کسانی هستند که معتقدند باید تا انتخابات آمریکا صبر کنیم و ببینیم چه اتفاقی در جریان رویداد ماه نوامبر رخ خواهد داد. این دسته امیدوارند با تغییر در ریاست کاخ سفید فضا برای همکاری‌های بین‌المللی ایران فراهم شود و در ذیل آن پول‌های بلوکه‌شده در سئول هم بازگردد. البته ایراد بزرگ این ایده هم انفعال اساسی و بی‌عملی است و منتقدان آن می‌گویند: «اولا عدم تغییر فعلا شانس ۵۰ درصدی دارد و در کنار آن حتی اگر تغییر هم رخ دهد هیچ تضمینی برای برداشته شدن تحریم‌ها نیست.»

گروه چهارم اما کسانی هستند که قدری پیچیده‌تر فکر می‌کنند. این گروه البته ریشه مشکل را در نداشتن ایده کلان کشور برای روابط اقتصادی با کشورها توصیف کرده و می‌گویند مادامی که ما یک نقشه کلان برای این حوزه تعریف نکنیم، نمی‌توانیم به یافتن راهی برای مجاب کردن کره‌ای‌ها برسیم. این افراد البته راه فشار و بازی با منافع سیاسی و اقتصادی کره را رد نمی‌کنند ولی معتقدند که مواجهه با این ماجرا از راه‌های دم دستی و معمول خارج شده و نیاز به یک طراحی پیچیده‌تری هست، چنانکه منافع زیادی از کره جنوبی همچنان با منافع ایران گره خورده و با تنظیم آنها می‌تواند به تغییر رفتار سئول امیدوار شد. پیشنهاد این طیف تعریف یک مسیر چندمرحله‌ای و ترکیبی ذیل همان نقشه‌راه اصلی کشور است.

نکته آخر

رسانه‌ها دیروز گزارش دادند که تهران و سئول برای واردات صدها میلیون دلار اقلام بشردوستان از مبادا کره به مقصد ایران توافق کرده‌اند؛ خبری که البته پیش از این هم درباره آن بحث‌هایی شده بود. برای مثال حدود یک‌ماه پیش یک مقام کره‌ای اعلام کرده بود که آمریکا نظرمشبتی به طرح «توافق تجارت بشردوستانه کره» موسوم به (KHTA) دارد، زیرا به‌مدل توافق تجارت بشردوستانه سوئیس (SHTA) شباهت دارد، اما به دلیل شیوع ویروس کرونا ایجاد زمینه‌های آن به‌تعویق افتاده است. هرچند این خبر از سوی مقامات ایرانی فعلا تایید نشده، اما درباره آن چند نکته قابل ذکر وجود دارد؛ اول اینکه ایران فعلا نیاز آنچنانی به اقلام پزشکی کره‌ای ندارد و دعوض نیازمندی‌های دیگری از جمله برخی محصولات کشاورزی را در اولویت می‌داند. دوم اینکه ایران بر فرض که بخواهد برخی اقلام دارویی یا پزشکی را از کره وارد کند، اساسا این نیازمندی بسیار کمتر از رقم فعلی مطالبات ایران است. سوم اینکه وعده‌های کره‌ای‌ها برای آغاز تبادلات با تهران چندین و چندبار نقض شده و حالا دیگر امیدی به همین خبرها هم نیست. در این خصوص سیدعباس موسوی، سخنگوی وزارت امور خارجه کشورمان درباره وعده‌های جدید دولت کره جنوبی برای تجارت بشردوستانه با ایران در پیامی توییتی نوشت: «به‌اندازه کافی از کره جنوبی وعده شنیده‌ایم. فقط منتظر اقدامات ملموس و برجسته هستیم. کسی در ایران منتظر محموله نیم یا دو میلیون دلاری نیست. امیدواریم مقامات کره‌ای حجم منابع مالی مردم ایران در این کشور و عدم وجود هیچ منع قانونی برای تجارت با ایران را به‌یاد داشته باشند.»

یونهای مدعی شد؛ ایران و کره برای تجارت کالاهای بشردوستانه توافق کردند

هدف تطابق نیازهای ایران در زمینه دارو و تجهیزات پزشکی با آنچه صادرکننده‌های کره جنوبی می‌توانند ارائه کنند، انجام خواهد شد. اولین مذاکرات این کارگروه احتمالا در اوایل ماه آینده برگزار خواهد شد. طبق گفته این منبع آگاه، دو طرف در مذاکرات سطح بالاتری که این هفته به صورت مجازی برگزار شد به این توافق رسیده‌اند و طرف ایرانی در این مذاکرات به خریداری محصولات کره جنوبی به ارزش صدها میلیون دلار ابراز تمایل کرد.

روز گذشته خبرگزاری رسمی کره جنوبی به نقل از یک منبع آگاه مدعی شد که ایران و کره جنوبی در زمینه ایجاد یک کارگروه برای تجارت کالاهای بشردوستانه توافق کرده‌اند. به گزارش ایسنا به نقل از خبرگزاری یونهایپ، یک منبع آگاه گفت که کره جنوبی و ایران توافق کرده‌اند که در چارچوب معافیت از تحریم‌های ایران که کره جنوبی از آمریکا دریافت کرده است، یک کارگروه برای توسعه تجارت کالاهای بشردوستانه ایجاد کنند. این منبع ادامه داد: این ریزی‌ها که در سطح مدیر کل خواهد بود با

